

Масліч Світлана Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

З огляду на війну, яку веде рф проти українського народу, з 24 лютого 2022 року в Україні запроваджено воєнний стан як особливий правовий режим, що вносить певні корективи у життя суспільства, у т.ч. й освітній процес, який зазнає значних змін. Дії агресора призводять до руйнації й пошкодження інфраструктури й закладів освіти, зміни формату навчання здобувачів освіти, порушення психоемоційної стабільності учасників освітнього процесу та ін. На сьогоднішній день в Україні від бомбардувань постраждало 3798 закладів освіти, з них 365 зруйновано повністю [1]. За даними моніторингових досліджень, проведеними Державною службою якості освіти України, ключовими викликами освітнього процесу в умовах війни в країні є:

- нестабільні умови навчання;
- обмеженість способів організації навчально-пізнавальної діяльності;
- зниження мотивації та нестабільний психоемоційний стан учнів / учениць та вчителів [3].

В Україні в усіх закладах освіти вже 2 роки поспіль освітній процес відбувається за дистанційною та змішаною формами навчання, що є однією з причин освітніх (навчальних) втрат. Зважаючи на тему нашого дослідження, передусім з'ясуємо різницю між навчальними (освітніми) втратами та навчальними прогалинами / розривами у навчанні (табл. 1).

Таблиця 1

Тлумачення понять «освітні втрати» та «навчальні прогалини»

Навчальні (освітні) втрати	Навчальні прогалини / розриви у навчанні
Втрата знань і навичок, академічний регрес через певні перерви в навчанні конкретного учня	Відмінності між фактичними результатами, академічним прогресом учня та очікуваними результатами, які встановлюють стандарти чи передбачені середньостатистичними даними

Джерело: [2].

Загальновідомо, що особливе місце у системі освіти посідають заклади професійної освіти (ЗПО), у яких відбувається підготовка майбутніх кваліфікованих робітничих кадрів. Така підготовка об'єднує 2 складові: професійно-теоретичну та професійно-практичну. Окрім того, якщо навчання відбувається на основі базової середньої освіти, майбутні кваліфіковані

робітники у ЗПО здобувають і повну загальну середню освіту. Доречно зауважити, що результати навчання з загальноосвітньої підготовки та професійної здобувачів освіти ЗПО значно різняться. Якщо результатами професійної підготовки здебільшого є достатній та високий рівень, то загальноосвітньої – середній. Як приклад розглянемо окремі показники успішності здобувачів освіти ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» за I семестр 2023-2024 н.р. (табл. 2, рис. 1).

Таблиця 2

Результати успішності здобувачів освіти ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» з предметів професійно-теоретичної підготовки за I семестр 2023-2024 н.р.

Професія	Предмет	Середній бал	Рівні навчальних досягнень			
			початковий	середній	достатній	високий
Перукар (перукар-модельєр)	Перукарська справа	8,3	0,0	17,6	59,1	23,3
Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів	Ремонт колісних транспортних засобів	7,6	0,0	30,5	43,5	26,0
Кухар	Технологія приготування їжі	7,6	0,0	23,4	64,8	11,8
Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення	Експлуатація персонального комп'ютера	7,4	0,0	20,0	72,0	8,0
Агент з організації туризму	Моніторинг туристичного ринку	7,6	0,0	28,0	52,0	20,0
Монтажник радіоелектронної апаратури та приладів	Спеціальна технологія	7,4	0,0	29,0	56,0	15,0

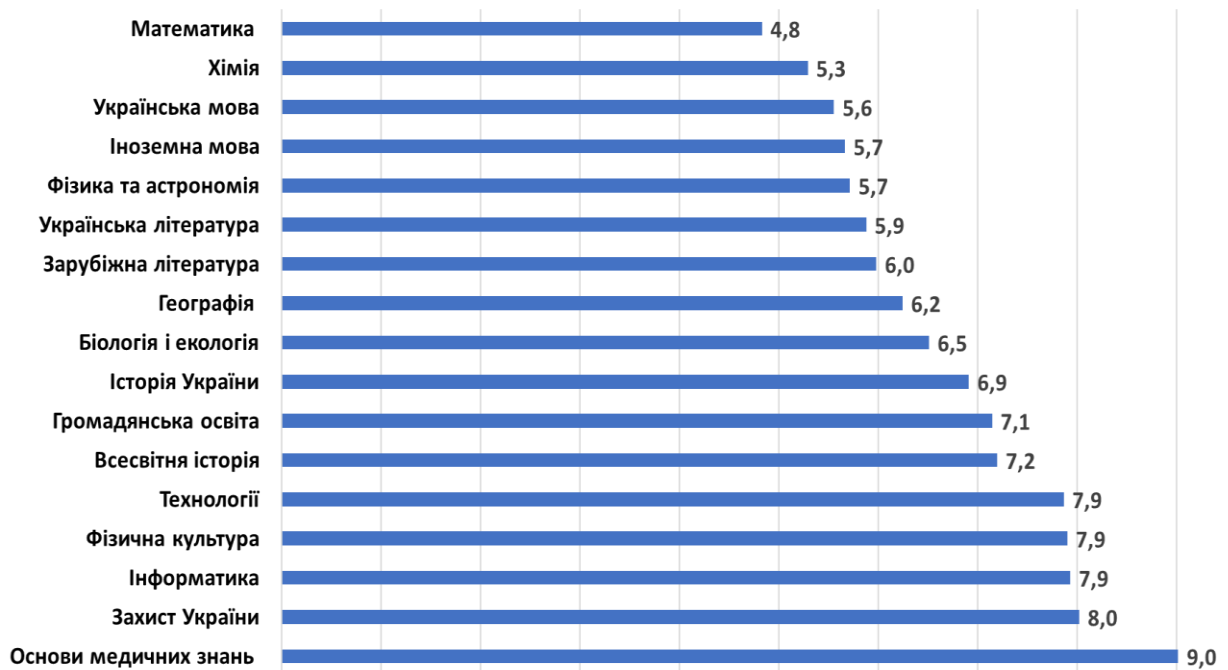

Рис. 1. Середній бал здобувачів освіти ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» з предметів загальноосвітньої підготовки за I семестр 2023-2024 н.р.

Про низькі результати навчання здобувачів освіти ЗПО з предметів загальноосвітньої підготовки свідчать і результати дослідження PISA-2022, оприлюднені у грудні 2023 року, відповідно до яких «учні професійно-технічних закладів освіти приблизно на три роки відстають від учнів із ліцеїв, гімназій і спеціалізованих шкіл. Ця тенденція простежується також і щодо читання та природничо-наукових дисциплін» [4]. Таким чином, моніторинг результатів навчання дає підстави стверджувати про наявність у ЗПО освітніх втрат і навчальних прогалин / розривів у навчанні.

Як підвищити рівень навчальних досягнень здобувачів освіти ЗПО? Передусім необхідно діагностувати освітні втрати, залучивши усі види контролю: усне опитування, бесіди, зворотній зв'язок, контрольні та діагностичні роботи, тестування тощо. З'ясувавши ступінь освітніх втрат та прогалин у знаннях та практичних навичках здобувачів освіти, необхідно спрямувати зусилля педагогічних працівників на їх подолання. При цьому важливим є використання форм і методів навчальної діяльності, які сприятимуть підвищенню якості та рівня навчальних досягнень учнів. Важливе значення у цьому процесі відіграє мотивація навчальної діяльності. Тобто здобувачі освіти повинні чітко усвідомлювати необхідність вивчення кожної теми освітньої програми. Водночас кращому (ефективному) засвоєнню теоретичного матеріалу сприяє й вибір активних форм навчальної діяльності. Це можуть бути ділові та рольові ігри, метод проектів, інтерактивні форми навчання тощо. Принагідно зазначимо, що уроки виробничого навчання за своєю суттю є активними методами навчання, адже вони сприяють формуванню практичних умінь та навичок майбутніх кваліфікованих робітників. Їхній успішній реалізації сприяє використання

інноваційних форм та методів, співпраця з роботодавцями, використання сучасного матеріально-технічного забезпечення.

Як ми вже зауважували, практично в усіх вітчизняних закладах освітній процес відбувається за змішаною формою навчання. Можливість повернення до очної форми безумовно сприятиме подоланню освітніх втрат в усіх закладах освіти, у т.ч. ЗПО. У свою чергу, випускники ЗПО будуть цікавими для роботодавців й затребуваними на ринку праці, коли вони успішно опанують освітні програми, передбачені освітніми стандартами, й матимуть сформований перелік компетентностей, необхідних для подальшої професійної діяльності та особистісного розвитку.

Список використаної літератури

1. Мапа зруйнованих і пошкоджених закладів освіти. URL: <https://saveschools.in.ua/> (дата звернення: 23.03.2024).

2. Освітні втрати: як учителю їх діагностувати та компенсувати. URL: <https://osvita.ua/school/method/90113/> (дата звернення: 24.03.2024).

3. Як компенсувати «освітні втрати»: рекомендації для органів влади, засновників і директорів закладів освіти. URL: <https://sqe.gov.ua/yak-kompensuvati-osvitni-vtrati-rek/> (дата звернення: 23.03.2024).

4. PISA-2022: короткий огляд усіх основних результатів. URL: <https://nus.org.ua/articles/pisa-2022-korotkyj-oglyad-usih-osnovnyh-rezultativ/> (дата звернення: 24.03.2024).